

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország

DR. PÁNOVICS ATTILA

Állattartás és bűzterhelés

JOGI ESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA BŰZ ESETÉN

ÁLLATTARTÁS ÉS BÜZTERHELÉS

A szagok folyamatosan körülvesznek bennünket, és így hatással vannak a mindennapjainkra is. Az ember a környezeti hatásokat érzékszerveivel érzékeli, ezek egyike a szagok felismerése és minősítése.

A szagkibocsátás következtében kialakuló, zavaró szaghatásokkal kapcsolatban a levegőtisztaság-védelem egyik hangsúlyos területe a légkörnek a különböző anyagokkal történő terhelése, a szaghatás mértékének megítélése, számszerűsítése, valamint a zavaró hatások elleni védekezés. Az így kialakuló környezetterhelés az egyik legnehezebben mérhető, megítélhető és – a szabályozás szempontjából – kezelhető légszennyező hatásnak tekinthető.

Az állattartás – különösen az intenzív, nagyipari állattartás – olyan zavaró hatásokkal jár, amely sok esetben zavarja és akár el is lehetetleníti a szomszédok, az érintett települése(ke)n lakók életét. Az állattartó telepek környezeti hatásai közül – a lakosság szempontjából – leggyakrabban a kibocsátott szagok okoznak közvetlen zavaró hatást. A nagy létszámú állattartással összefüggésben felmerülő környezeti problémák kapcsán tipikusan tekinthető a bűz zavaró hatása. Az állattartó telepeken és azok közelében állandó probléma az állattartó telep szagkibocsátása, valamint az ezzel járó bűz, az érintett lakosok pedig kénytelenek együtt élni annak állandó jelenlétével.

A szaganyagok keletkezésének intenzitását befolyásolja a tartott állat faja, fajtája, a tartási mód, a takarmányozás és kitrágyázás technológiája, a szellőztetés, az istálló tisztasága és a takarmány összetétele. A szaganyagok keletkezésének intenzitását alapvetően a keletkezett ürülék mennyisége és minősége határozza meg, és ezeken a telepeken – az adott tevékenység nagyságrendjétől függetlenül is – folyamatosan érezni lehet az állatok és a keletkező trágya szagát.

A SZAGKIBOCSÁTÁS ÁLTALÁBAN KÉT KONKRÉT HELYRŐL SZÁRMAZIK:

a telepnek helyet biztosító épületek nyílásain (nyílászáróin) keresztül, valamint az adott telep szennyvíztárolójából is folyamatosan kibocsátására kerülhet a szag a levegőbe. De az állattartó telepeken és azok környezetében felületi szagkibocsátó források is találhatók (nyitott trágyatárolók, az istállóhoz kapcsolódó kifutók, trágyával szennyezett felhajtók stb.).

Különböző műszaki megoldások és technológiát állnak rendelkezésre az erős és kellemetlen szagok terjedésének megfékezésére. Az állattartó épületek szagkibocsátása jelentősen csökkenthető a megfelelő tartástechnológia megválasztásával és megfelelő üzemeltetéssel (takarítás gyakorisága, megfelelő minőségű alom biztosítása stb.). A szagkibocsátás csökkentésének ilyen, ún. „aktív” módszerei a termelés jövedelmezőségét is javíthatják. Ezzel szemben az ún. „passzív” módszerek (pl. a szennyezett levegő kezelése szagcsökkentő berendezésekkel) kialakítása és üzemeltetése általában jelentős beruházási és üzemeltetési költséggel jár.

A BÚZ MÉRÉSE

A bűz fogalmát a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet határozza meg, mely szerint a „bűz:

szaghatással járó légszennyező anyag vagy anyagok keveréke, amely összetevőivel egyértelműen nem jellemezhető, az adott környezetben környezetidegen, és az érintett terület rendeltetésszerű használatát zavarja”. A jogszabály nem sorolja fel tételesen a bűzzel járó tevékenységeket, de egyértelműen rögzíti, hogy tilos „a levegő lakosságot zavaró bűzzel való terhelése” 4. §/.

A levegő bűzzel való terheltsége jelentősen függ a napszaktól, a légköri viszonyoktól, a szaghatásokat nagyban befolyásolja a telepítés helye, a környező lakóingatlanoktól való távolság, a bűzre való reakció pedig az adott személy egyéni érzékenységtől. A levegő bűzzel való terheltségének ellenőrzésére a legegyszerűbb módszer a szag közvetlen észlelése, de az ilyen módon elvégzett mérések során problémaként jelenik meg a mérést végző személy(ek) eltérő szaglóképesége, a mérés alatti adaptációja, a vizsgált környezet pszichológiai és egyéb hatásai, illetve a mérések reprodukálhatósága.

Az olfaktometria az a tudományterület, amely az ember esetében a szaghordozó gázok által kiváltott érzékszervi hatások vizsgálatával és mérésével foglalkozik. Technikailag az olfaktometria az a módszer, amellyel a szagokat szabályozott módon, bizonyos sűrűségben bejuttatják az orrba, és ez alapján mérik ennek a szagnak a szaglásra (olfactio) gyakorolt hatását. Az olfaktometria tudományos módszere hozzájárul a környezetszennyezés és a levegőminőség megfelelő ellenőrzéséhez, továbbá fontos eszköz lehet az egészségmegőrzés területén is.

Az olfaktométer egy olyan mérőkészülék, amely segítségével meghatározhatjuk a különböző szagok szagküszöbértékét és szagkoncentrációját. A mérés eredménye megmutatja, hogy az adott szagnak milyen az erőssége, illetve mennyire lehet kellemtelen (elviselhetetlen) az adott környezetben.

Az akkreditált laborok által végzett, ún. dinamikus olfaktometriás vizsgálatok nem csak a szagok fizikai tulajdonságait mérik, hanem az emberek érzékelésének szubjektív aspektusait is figyelembe veszik, hiszen különböző személyek ugyanannak az anyagnak a szagát más-más koncentrációknál észlelhetik, illetve ugyanarra a szagra másképpen reagálhatnak. Ezzel a technológiával tehát egy objektívebb eredményt kapunk a szagkoncentráció mértékével kapcsolatban.

A JOGI ESZKÖZÖK SZEREPE

Az állatok okozta bűz, zaj és egyéb zavaró hatások gyakran vezetnek jogi vitákhoz a „szomszédok” között. A zavarást közvetlenül az állatok okozzák, jogi eszközökkel történő fellépésre csak akkor van lehetőség, ha a zavaró hatás alakításában emberi magatartás is szerepet játszik. A jogszabályi előírások célja a környezetet terhelő hatások minimalizálása, valamint az állattartó telepek és a lakott területek közötti megfelelő együttélés elősegítése.

Problémák felmerülése esetén a jogi eszközök mellett mindig rendelkezésre állnak ún. nem jogi eszközök is, és amennyiben egy vitát sikerül békés úton rendezni, nincs is szükség a jogi eszközök igénybevételére. Figyelembe kell venni azonban azt is, hogy a hosszadalmas eljárások alatt megváltozhat a jogszabályi környezet, a technológia aktuális állapota, illetve az érintett ingatlanok besorolása és épített környezete is.

A környezet védelmével kapcsolatos szabályozás (környezetjog) olyan sajátos jogterület, amelyben a védelmi eszközök között magánjogi (polgári jogi) és közjogi (alkotmányjogi, közigazgatási jogi, büntetőjogi) jellegűek egyaránt fellelhetők. A környezetjogi célok elérését a közjogi és magánjogi szabályok csak együttesen képesek biztosítani, és az állam lényegében szabadon dönthet a megfelelő környezetjogi eszközök kiválasztásában. Nem lehet elég hangsúlyozni azonban, hogy a büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben végső eszköznek (ultima ratio) tekinthető. A büntetőjog társadalmi rendeltetése, hogy a jogrendszer egészének „szankciós

zárköve” legyen. A büntetőjogi szankció ezért csak akkor alkalmazható, ha más jogágak szankciói már nem segítenek.

A jogi szabályozás önmagában nem tiltja, hogy valakivel szemben, ugyanazon jogellenes cselekménye miatt több, más jogágba tartozó, eltérő funkciójú eljárást folytassanak le (és ezek eredményeként különböző jogkövetkezményeket alkalmazzanak). A jogszabályok szerint a környezethasználó büntetőjogi, polgári jogi és közigazgatási jogi felelősséggel tartozik a tevékenységének a környezetre gyakorolt hatásaiért. Olyan jogkövetkezményt azonban, amely „büntetésnek” minősül – azaz egyaránt megtorló (represszív) és megelőző (preventív) jellegű –, a különböző eljárásokban kizárólag egymásra tekintettel lehet alkalmazni, méghozzá a jogellenes cselekmény miatti felelősség súlyával arányban álló módon.

A különböző jogágak által szabályozott, büntető jellegű eljárások és jogkövetkezmények (szankciók) esetén a különféle eljárások és az azokban alkalmazható büntetések csak egymásra tekintettel alkalmazhatók (ugyanazon jogellenes cselekmény miatt, ugyanazon személlyel szemben lefolytatott eljárásokban). Ezért nem kerülhet sor a büntetőjogi jogkövetkezménnyel (szankcióval) tartalmában azonos, büntető jellegű szankció alkalmazására ugyanazon tényállás alapján indult, más jogágba tartozó eljárásban, ha a jogellenes cselekmény miatt büntetőjogi felelősség megállapításának van helye, vagy a büntetőjogi felelősség kérdésében már marasztaló döntés született.

Levegőtisztaság-védelmi ügyekben az elsőfokú hatósági jogkört a területi környezetvédelmi hatóság – az illetékes vármegyei kormányhivatal – gyakorolja. A hatóságoknak kiemelt fontossága van, mert a tapasztalatok szerint az érintettek sokkal inkább a hatóság eljárásától várják a problémák megoldását a jegyzői birtokvédelem és a bírósági eljárások helyett.

A hatóság jogosult ellenőrzést tartására, intézkedés megtételére, illetve hatósági eljárás megindítására, továbbá kötelezheti a létesítmény üzemeltetőjét különböző műszaki fejlesztések elvégzésére, de akár korlátozhatja, felfüggesztheti vagy meg is tilthatja az adott tevékenységet. Az állattartás ellenőrzése több hatóság hatáskörébe is tartozik, az állattartás által okozott kellemetlen szag vagy a rovarok, rágcsálók megjelenése azonban olyan természetes körülménynek tekinthető, amely önmagában nem ad alapot a hatósági fellépésére. Általánosságban elmondható az is, hogy az eseti mérések rendszerint nem elegendőek a tényleges hatások mérésére, mert a tapasztalatok szerint az állattartás esetén rendszeres mérésre és utólagos intézkedésekre van szükség. A bűz mérésére alkalmazható technológia azonban költséges, és általában nem áll a hatóságok rendelkezésére.

A közigazgatási hatóság döntése ellen – a közléstől számított 15 napon belül – általában fellebbezésnek van helye (fellebbezés hiányában a döntés jogerőre emelkedik). Fellebbezni a közigazgatási határozatot hozó szervnél, de csak a megtámadott döntésre vonatkozóan, tartalmilag azzal közvetlenül összefüggő okból, illetve csak a döntésből közvetlenül adódó jog- vagy érdeksérelemre hivatkozva lehet. A fellebbezést indokolni kell, és a fellebbezésben csak olyan új tényre lehet hivatkozni, amelyről az elsőfokú eljárásban az ügyfélnek nem volt tudomása, vagy arra önhibáján kívül eső ok miatt nem hivatkozott. A fellebbezési eljárás ügyintézési határideje megegyezik az elsőfokú eljárás ügyintézési határidejével.

AZ ALAPVETŐ JOGOK VÉDELME

A káros anyagoktól mentes, azonban kellemetlen szaghatással bíró levegő is vezethet jogvitákhoz, hiszen az egészséges környezet egyik alapvető eleme a belégzésre alkalmas levegő. A tiszta levegő az ember testi, lelki egészségében is meghatározó szerepet tölt be.

Az Alaptörvény értelmében az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani, védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége. Magyarország továbbá **„elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait”**, és az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvényben kell megállapítani /I. cikk/. Zárójelben érdemes megjegyezni, hogy a gyakorlatban sokszor következtetlenül, szinte szinonimaként használják az alapvető jog (alapjog), emberi jog, alkotmányos jog, alanyi jog stb. kifejezéseket.

Az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése azt is rögzíti, hogy a természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége. A természeti erőforrások körét az P) cikk a „különösen” szó használatával jelzi, utalva arra, hogy a felsorolás nem kimerítő jellegű, és ezért a védelem a természeti erőforrások teljes körére kiterjed.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvt.) a természeti erőforrások közé sorolja a társadalmi szükségletek kielégítésére felhasználható környezeti elemeket, és azon belül környezeti elemként határozza meg a levegőt is. A tiszta levegőnek, mint a fentiek alapján alapjogi védelemben részesülő környezeti elemnek fontos szerepe van az élőlények életében, az ember testi, lelki egészségében, valamint az egészséges környezet fenntartásában.

A levegő védelme szempontjából az Alaptörvény rendelkezései közül kettőt kell mindenképpen kiemelni: a XX. cikket és a XXI. cikket. Előbbi a testi és lelki egészséghez való jogot deklarálja:

„(1) Mindenkinnek joga van a testi és lelki egészséghez.

(2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.”

Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az egészséghez való jog **„az egyén testi és lelki integritását védi, s mint ilyen az ember egészségének megőrzésére szolgál.”**

A XXI. cikk(1) bekezdése tartalmazza az egészséges környezethez való jog kimondását: „Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.” Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatában az egészséges környezethez való jog olyan „sajátos alapjog, amelynek az objektív, intézményvédelmi oldala a túlnyomó és meghatározó”. Ennek következtében az állam

„köteles az egészséges környezethez való jog megvalósítását szolgáló sajátos intézmények kialakítására és működtetésére”.

Az Alaptörvény tehát közvetlen kapcsolatot teremt a környezet állapota és az ember testi, lelki egészsége között az egészséges környezethez, valamint az egészséghez való alapvető jogokon keresztül. A két alapvető jog szorosan összekapcsolódik egymással, hiszen a testi és lelki egészség megőrzéséhez elengedhetetlen a környezet védelme (és az egészséges környezethez való jog érvényesítése). A két említett alapvető jogból fakadó követelményeket természetesen a bűz – mint ugyancsak a levegőben terjedő terhelés – elleni védelem szabályozása tekintetében is érvényesíteni kell.

Az Alaptörvényben szerepel még a petíciós jog garantálása is: **„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy egyedül vagy másokkal együtt, írásban kérelemmel, panasszal vagy javaslattal forduljon bármely közhatalmat gyakorló szervhez” (XXV. cikk).** A petíciós jog az egyén oldaláról korlátlan, míg a közhatalom oldaláról egyrészt fennáll egy kötelezettség a válaszadásra vonatkozóan, másrészt az adott szerv hatáskörébe kell tartoznia a válaszadásnak.

A 2023. évi XXV. törvény alapján bárki tehet közérdekű bejelentést, illetve visszaélés-bejelentést, ide a bejelentő nem járhat el rosszhiszeműen. A közérdekű bejelentés olyan körülményre hívja fel a figyelmet, amelynek orvoslása vagy megszüntetése a közösség vagy az egész társadalom érdekét szolgálja. A közérdekű bejelentés javaslatot is tartalmazhat. A visszaélés-bejelentés jogellenes vagy jogellenesnek feltételezett cselekményre vagy mulasztásra, illetve egyéb visszaélésre vonatkozó információval kapcsolatos.

OMBUDSMANHOZ FORDULÁS

Az alapvető jogok biztosa alapjogvédelmi tevékenységet lát el (Alaptörvény 30. Cikk (2) bekezdés: **„Az alapvető jogok biztosa az alapvető jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszasságokat kivizsgálja vagy kivizsgáltatja, orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményez.”**), eljárása során független, intézkedését kizárólag az Alaptörvény és a törvények alapján hozza meg.

Az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat írásban vagy szóban, ha megítélése szerint valamely hatóság tevékenysége vagy mulasztása alapvető jogot sért vagy annak közvetlen veszélyével jár. Ilyen hatóságnak minősülnek a közigazgatási szervek, a helyi önkormányzatok, a rendvédelmi szervek és a közigazgatási jogkörben eljáró egyéb szervek (beleértve a közszolgáltatást végző szerveket). A bíróságok, az Alkotmánybíróság, az Országgyűlés, a köztársasági elnök stb. tevékenységét nem vizsgálhatja. Az alapvető jogok biztosa kivételesen a hatóságnak nem minősülő szervezet tevékenységét vagy mulasztását is vizsgálhatja, amennyiben természetes személyek nagyobb csoportja vonatkozásában merül fel az alapvető jogaik súlyos sérelme.

Az ombudsman nem jogosult eljárni, ha a panaszolt ügyben született jogerős (vagy véglegessé vált) közigazgatási határozat közlésétől számítva több mint egy év telt el. További feltétel, hogy az érintett személynek ki kell merítenie a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket (vagy jogorvoslati lehetőség nem is volt számára bizto-

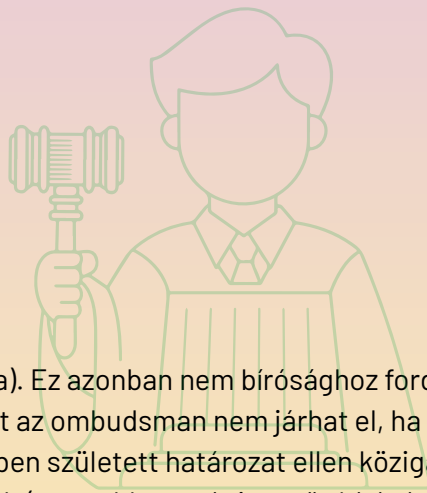
sítva). Ez azonban nem bírósághoz fordulást jelent, mert az ombudsman nem járhat el, ha az adott ügyben született határozat ellen közigazgatási per indult (vagy abban már jogerős bírósági határozat született).

Az alapvető jogok biztosához fordulása miatt senkit sem érhet hátrány. A panasz benyújtása és az alapvető jogok biztosának eljárása illetékmentes, és az alapvető jogok biztosa nem fedheti fel a beadványt benyújtó személy kilétét, amennyiben az kifejezetten kéri.

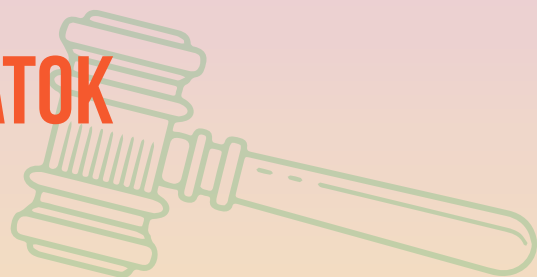
A beadvány elküldhető elektronikusan a www.ajbh.hu honlap „Ügyet szeretnék indítani” menüpontjának használatával, illetve a honlapon található „Intelligens űrlap” segítségével is.

E-mailben történő megkeresés esetén a panasz@ajbh.hu címen keresztül nyújtható be panasz. A kérelemhez célszerű csatolni az ügyben eddig keletkezett és az elbíráláshoz szükséges iratok másolatát.

Amennyiben az ombudsman a lefolytatott vizsgálat alapján arra a megállapításra jut, hogy alkotmányos jogokkal kapcsolatos visszasság áll fenn, annak orvoslására ajánlást tehet az érintett hatósághoz, illetve annak felettes szervéhez. Az alapvető jogok biztosa eljárásának lefolytatása nincs határidőhöz kötve (nem vonatkozik a 30 napos ügyintézési határidő), a döntése ellen pedig nincs helye jogorvoslatnak.

MEZŐGAZDASÁGI HASZONÁLLATOK TARTÁSÁNAK KORLÁTOZÁSA

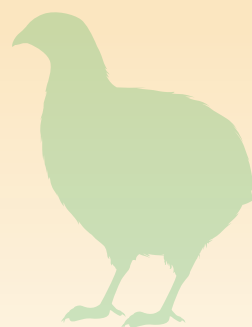

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII.20.) Korm. rendelet (közismert nevén az OTÉK) 36. § (5) bekezdése alapján az állattartó építmények elhelyezésének feltételeit – a közegészségügyi és az állategészségügyi, továbbá a környezetvédelmi követelmények figyelembevételével – nem az állattartásról szóló önkormányzati rendelet, hanem a helyi építési szabályzat (mint sajátos helyi norma) állapíthatja meg. Ebben van lehetőség – közvetett módon – a közegészségügyi, állategészségügyi, környezetvédelmi szempontok érvényesítésére, beleértve a humán jóléti szempontokat is. Az építésügyi előírások, építésügyi eszközök – az állatok tartására szolgáló építmények elhelyezésével, kialakításával kapcsolatban előírható követelményeken keresztül – adott esetben eleve ellehetetleníthetik a haszonállatok tartását.

Az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése alapján az önkormányzatok törvény felhatalmazása alapján (annak végrehajtására), valamint a törvény által nem szabályozott helyi-társadalmi viszonyok rendezésére rendeleteket alkothatnak. Mivel a jogforrási hierarchia alapján az önkormányzati rendeletekhez képest a törvények magasabb szintű jogszabályok, ezért ezekkel a helyi szinten született önkormányzati rendeletek nem lehetnek ellentétesek. De nincs szükség arra sem, hogy egy önkormányzati rendelet megismételje a magasabb szintű jogszabályi rendelkezéseket, amennyiben utóbbiak minden lényeges körülményre tekintettel szabályozzák az állatok tartásának feltételeit.

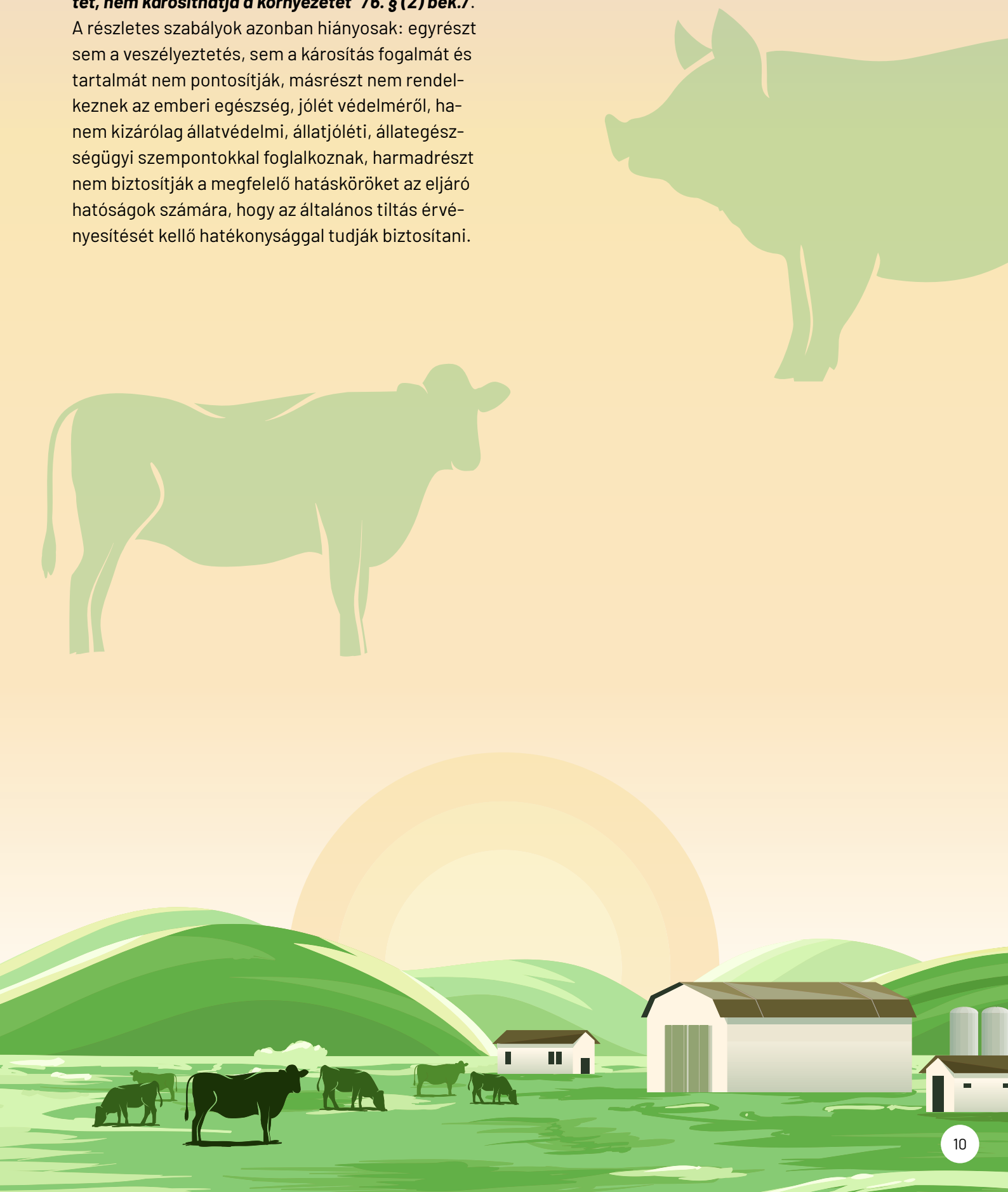
Haszonállatok tartásával kapcsolatban a vonatkozó törvényi szabályozás 2012. október 1-től megváltozott, és csak a kedvtelésből tartott állatok vonatkozásában hagyta meg a helyi szintű szabályozás lehetőségét az önkormányzatok számára **/2012. évi XLVI. tv. 6. § (6) bek.: Mezőgazdasági haszonállat tartása önkormányzati rendeletben nem korlátozható./**. Annak ellenére, hogy a kedvtelésből tartott és a mezőgazdasági haszonállatok tartásának akár azonos hatásai is lehetnek, az utóbbiak esetében jelentősen szűkült a helyi szabályozási jogkör, az önkormányzatoknak valójában nem maradt hatáskörük az állattartás korlátozására.

A törvényi szintű szabályozás továbbra is lehetőséget biztosít a „tartás korlátozására”, de maga ez a kifejezés nem egyértelmű („tartás” alatt elvileg bármely intézkedés és szabályozási terület érthető). A szabályozási hiányosság ahhoz vezetett, hogy a törvénymódosítás hatályba lépését követően az önkormányzatok – amelyek korábban mennyiség, fajta vagy feltételek meghatározásán keresztül részletesen szabályozták az ilyen korlátozásokat – inkább teljes egészében hatályon kívül helyezték a helyi szintű szabályokat.

A törvény országos szinten írja elő, hogy **„állatot tartani csak jogszabályban előírtaknak megfelelő helyen és módon szabad” /6. § (1) bek./**, és bármely célú állattartással kapcsolatban, általános tilalomként rögzíti, hogy **„az állatok tartása nem veszélyeztetheti az emberek és állatok egészségét, jólétét, nem károsíthatja a környezetet” /6. § (2) bek./**.

A részletes szabályok azonban hiányosak: egyrészt sem a veszélyeztetés, sem a károsítás fogalmát és tartalmát nem pontosítják, másrészt nem rendelkeznek az emberi egészség, jólét védelméről, hanem kizárólag állatvédelmi, állatjóléti, állategészségügyi szempontokkal foglalkoznak, harmadrészt nem biztosítják a megfelelő hatásköröket az eljáró hatóságok számára, hogy az általános tiltás érvényesítését kellő hatékonysággal tudják biztosítani.

BIRTOKVÉDELEM ÉS SZOMSZÉDJOG

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) a mellérendeltség és egyenjogúság elve szerint szabályozza a személyek alapvető vagyoni és személyi viszonyait. A Ptk. alapelvi szinten rögzíti, hogy a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően kötelesek eljárni **(1:3. §)**, és a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható **(1:4. §)**. A Ptk.-ban biztosított jogok érvényesítése – főszabály szerint – bírói útra tartozik **(1:6. §)**.

A Ptk. szabályai szerint birtokos az, aki a dolog birtokát megszerzi, akinek a dolog a tényleges hatalmába jut. A birtokos tehát az a személy, aki a dolgot hatalmában tartja, de ez nem feltétlenül jelenti a tulajdonost is, mert a birtokvédelem a birtokost még a tulajdonossal szemben is megilleti.

A polgári jogi szabályok alapján a tulajdonjog magában foglalja a birtokláshoz, a használathoz, a hasznosításhoz, a hasznok szedéséhez, valamint a rendelkezéshez való jogot is. A tulajdonosnak tehát sokkal több joga van, mint egy egyszerű birtokosnak, például az ingatlan tulajdonosaként – a jogszabályi keretek (jellemzően közjogi korlátok) között – a dolgot használhatja és hasznait is szedheti.

A birtokost megilleti a birtokvédelem, ha a birtokától jogalap nélkül megfosztják vagy a birtoklásban

jogalap nélkül háborítják. Ezt nevezi a Ptk. 5:5. § (1) bekezdése tilos önhatalomnak.

A birtokos a zavarás észlelésétől számított egy éven belül a jegyzőtől, egy év elteltével pedig a bíróságtól kérheti az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését. A kérelem alapján a jegyző vagy a bíróság rendelheti el az eredeti birtokállapot helyreállítását, eltiltva a birtoksértőt a birtoksértő magatartástól. A jegyző és a bíróság is jogosult határozni a hasznok, a károk és a költségek kérdésében.

A Ptk. 5:5. §-a az úgynevezett klasszikus birtokpert szabályozza, amely a birtoklás akadályozottságát szankcionálja. A birtokperben a sérelmet szenvedő fél a birtoksértővel szemben érvényesíti a békés birtokláshoz való joga megsértése miatti igényét, a Ptk. 5:23. §-ára alapított – szomszédjogi – perben viszont a használat szükségtelen mértékű korlátozása képezi a bíróság vizsgálatának tárgyát.

A társadalmi együttélés során a szomszédoknak bizonyos zavaró hatásokkal együtt kell élniük az ingatlanuk használatában. A „szomszéd” fogalmába mindenki beletartozik, aki olyan ingatlan birtokában van, amelyen az adott zavaró hatás még érezhető. A szomszédjogi eljárásokban tehát azt kell megítélni, hogy a „szüségtelen zavarás” az adott esetben, a helyi viszonyokra tekintettel megállapítható-e. A birtokvédelmi szabályok csak azzal a feltétellel nyújtanak jogorvoslati lehetőséget, ha a zavarás „szüségtelen mértékű” az eljáró hatóság vagy a bíróság megítélése szerint, ezért az állattar-

tással összefüggő szaghatások vonatkozásában a birtokvédelem csak feltételesen és viszonylag szűk határok között alkalmazható.

A Ptk. 5:23. §-a a dolog használatának általános magánjogi korlátját szabályozza. Ennek értelmében: **„A tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen a szomszédokat szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gya-**

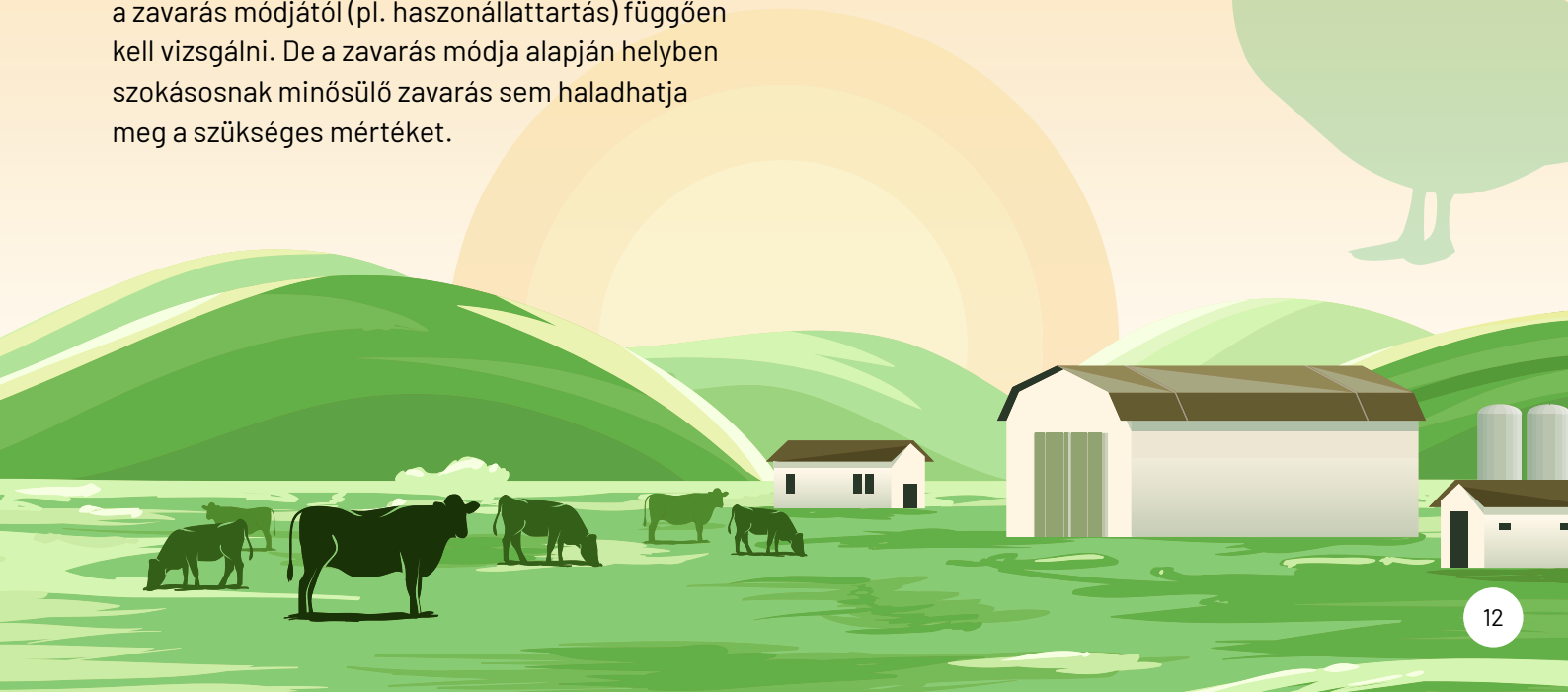
korlását veszélyeztetné.” Ez a röviden és absztrakt módon megfogalmazott, ún. generálklauzula általános érvénnyel tiltja a szomszédos ingatlanok használatát szükségtelenül zavaró magatartásokat. Hagyományosan ilyen, a másik ingatlan(ok)ra áttérjedő zavaró hatások a különféle eredetű és intenzitású zajok, a bántó szagok vagy füstök, az átrepülő tárgyak, valamint a gépek (gépi berendezések) által okozott rezgések vagy hőhatások.

A **„szükségtelen mérték”** mindig a helyben szokásos mértékhez igazodik, ezért a bíróság a gyakorlatban a konkrét esetet mindig az adott ügy összes körülményét figyelembe véve bírálja el. Ennek során kell összeegyeztetni az érintett ingatlanok használóinak jogos érdekeit: a tulajdonjogot a szomszédos ingatlan gazdasági hasznosításához fűződő egyéni és közérdekkel.

A **„szükségtelen zavarás”** jogszabályi megfogalmazásból következően a használatnak zavarónak kell lennie, és ennek a zavarásnak el kell érnie egy szükségtelen mértéket. Önmagában tehát az a tény, hogy egy tevékenység – még a legkörülmekintőbb állattartás esetén is – zavaró hatásokkal jár, még nem elegendő ok arra, hogy az adott tevékenység korlátozásra vagy megtiltásra kerüljön. A zavarás az általános értékítélet szerinti tűrési küszöbhez mérten minősülhet szükségesnek vagy szükségtelennek.

A szomszéd tehát tűrni köteles az ingatlan használatát zavaró magatartásokat, amennyiben azok nem szükségtelen mértékűek. A magyar bírói gyakorlat a szükségtelen zavarás megállapítása esetén az érdekek egyeztetésével kísérli meg a zavarás azon szintjének a meghatározását, amelyet már tűrni kötelesek a szomszédok. A zavarás szükségességének kérdésében megállapítható egy helyben szokásos mérték, amelyet elsősorban a zavarás módjától (pl. haszonállattartás) függően kell vizsgálni. De a zavarás módja alapján helyben szokásosnak minősülő zavarás sem haladhatja meg a szükséges mértéket.

Az érintettek érdekeinek mérlegelése során is mindig figyelemmel kell lenni az adott ügy konkrét körülményeire. Idővel a zavarás mértéke is változhat (pl. növekedhet a zavaró hatás), illetve a szomszédok érdekeivel szemben figyelembe kell venni például a zavaró hatás(oka)t okozó üzem fennmaradásához vagy bővítéséhez fűződő közérdeket is.

KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉG

A Ptk. általános kárfelelősségi szabálya szerint:

„Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.” (6:519. §)

A károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni – beleértve a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést, az elmaradt vagyoni előnyt, valamint a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket is –, de a bíróság különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén a kártérítés mértékét a teljes kárnál alacsonyabb összegben is meghatározhatja **(6:522. §)**. Ha a kár mértéke nem állapítható meg, a károkozásért felelős személy olyan összegű kártérítés megfizetésére köteles, amely a károsult kárának a kiegyenlítésére alkalmas **(6:531. §)**.

A kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes **(6:532. §)**.

A zavarás ténye önmagában nem alapozza meg a kártérítési felelősséget, és annak ellenére, hogy a környezethasználat által kijelölt hatásterületen lévőek mind környezeti teherviselők, automatikusan nem jogosultak kártérítésre. A szükségtelen zavarás, mint jogellenes magatartás tényét, az azzal okozott kárt, annak mértékét és az okozati összefüggést a perben a felpereseknek kell bizonyítaniuk. Fontos továbbá, hogy a közigazgatási

hatóság által – a közjogi normák szerint – kibocsátott engedélyek nem zárják ki a polgári jogi szabályok alkalmazását. De ez igaz fordítva is: egy jogellenesen végzett, zavaró hatású tevékenység nem feltétlenül sérti a szomszédok jogait.

A birtoklásban történő szükségtelen zavarás esetén minden esetben vizsgálni kell azt is, hogy az érvényesíteni kívánt igények azonos, vagy egymástól eltérő joghátrányok elhárítására irányulnak-e. A birtokvédelmi igény ugyanis magának a zavarásnak a megszüntetésére, míg a kártérítési igény a zavarással okozott hátrányoknak az ellensúlyozására irányul. A tulajdonos tehát nem követelheti a kárt okozó zavarás megszüntetését, ha a szükségtelen zavarással okozott kár megtérítésére tart igényt (az érintett ingatlan forgalmi értékcsökkenése egyébként is megszűnik a szükségtelen zavarás megszüntetésével).

LEGFONTOSABB JOGSZABÁLYOK:

Magyarország Alaptörvénye

2023. évi XXV. törvény a panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról

2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról (Ákr.)

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)

2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól

2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről

1998. évi XXVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről szóló

1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól (Kvt.)

624/2022. (XII. 30.) Korm. rendelet a környezetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről

314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfej-

lesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről

306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet a levegő védelméről

41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról

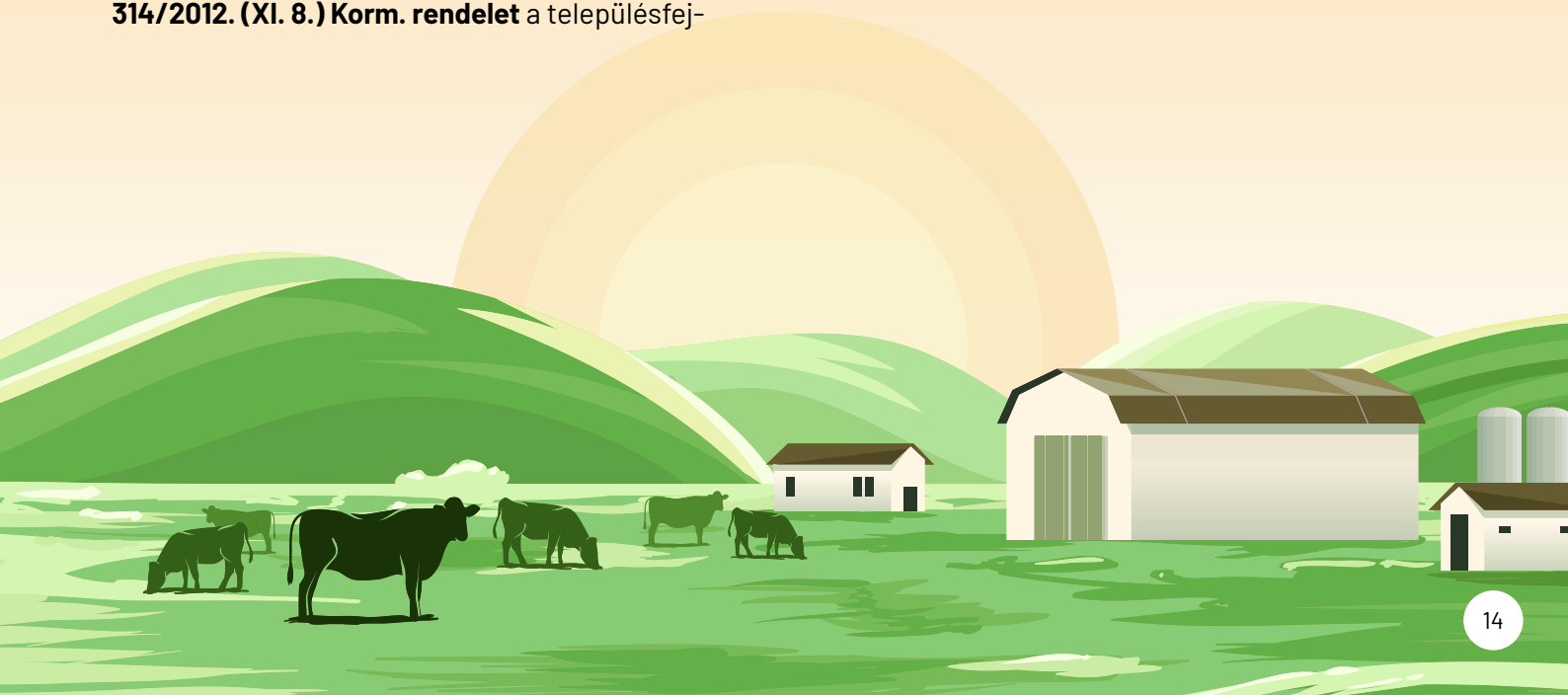
314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról

32/1999. (III. 31.) FVM rendelet a mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól

245/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet a települési önkormányzat jegyzőjének az állatok védelmével, valamint az állatok nyilvántartásával kapcsolatos egyes feladat- és hatásköreiről

244/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet az állatvédelmi bírságról

253/1997. (XII.20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről

EGYÉB FORRÁSOK:

A jövő nemzedékek szószólójának figyelemfelhívása a nagy létszámú állattartással kapcsolatos bűzhatásokról (Ügyszám: AJB-1870/2025.)

https://www.ajbh.hu/documents/10180/0/1870_2025_ff_nagyipari_allattartas_kiadasra.pdf

Az alapvető jogok biztosának és a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettesének AJB-4449/2021. számú közös jelentése a lakóövezeti haszonállattartás zavaró hatásaival összefüggésben (kapcsolódó ügyek: 254-AJB/2021., AJB-257/2021., AJB-258/2021.)

<https://www.ajbh.hu/documents/10180/c71f6501-ba06-1fde-c859-0d63b2d1000a>

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország

A kiadványt készítette: Dr. Pánovics Attila
Felelős kiadó: Éger Ákos
Magyar Természetvédők Szövetsége
1091 Budapest, Üllői út 91/b

info@mtvsz.hu

www.mtvsz.hu

